

”Ingen är så blind som den som inte *vill* se”

Jesper Jerkert, tidskriften Folkvett och den pseudovetenskapliga debatten

Av Richard Meurman fil. dr. i arkeologi

Inledning

När jag i november 2001 skickade e-post till studenten Jesper Jerkert på KTH i Stockholm inleddes ett märkligt meningsutbyte om Testhamarmetoden – en ny dateringsmetod för bearbetade stenytor, som gruvhål och stenbrott – som introducerades med min doktorsavhandling ”Silverberg i Järnbärrarland” på Uppsala universitet 2000.

Att ge sig in i en diskussion är alltid intressant eftersom ingen vet hur det hela skall sluta. Jerkert är redaktionsmedlem i Tidskriften Folkvett och publicerade sin första ”Testhammarkritiska” artikel i Folkvett 1/2002. I detta fall kan man säga att debatten egentligen aldrig blev av, eftersom den inleddes med ett mycket bestämt ”tyckande” från Jerkerts sida, samt en orgie i förvirrande motsägelser. Att jag bestämde mig för att gå i polemik med Jerkert berodde på hans synnerligen grova svartmålning av mina forskningsresultat. Det är en sak att ifrågasätta nya forskningsrön, en annan att söka tillintetgöra de nya rönen med ogrundade anklagelser och skenargument. För det är ju så att den som tiger, han samtycker, och att samtycka med Jerkert är i princip att lägga sig ner och dö. Alltså valde jag gå emot hans påståenden.

Bakgrund: Tidskriften Folkvett och dess höga moral

Det är föreningen Vetenskap och Folkbildning som producerar tidskriften Folkvett. I stadgarna står bland annat: ”Särskilt tar föreningen som sin uppgift att i fri opinionsbildning bekämpa de felaktiga föreställningar som förekommer i frågor som kan avgöras vetenskapligt. En viktig del i den vetenskapliga folkbildningen är att klargöra vilka frågor som kan respektive inte kan avgöras med vetenskapliga medel.” Det heter vidare: ”Själva existensen av en organiserad motkraft mot pseudovetenskapen har säkert i många fall återhållande på vad som i annat fall kunde ha blivit ohämmad propaganda för pseudovetenskap.” Och vidare: ”Pseudovetenskap är långtifrån alltid ofarlig (...) den är farlig när den drar in människor i ett auktoritetsbundet beroendeförhållande som fallet är i många sekter.”

Vad är då pseudovetenskap, enligt Vetenskap och Folkbildning? Det är företeelser som astrologi, scientologi, flygande tefat, slagrutemän, new age, etc. Man kan således konstatera att det innefattar allt som har med övertro att göra, fantastiska påståenden som inte går att mäta, väga och registrera med vetenskapliga medel. Föreningen Vetenskap och Folkbildning bedriver således en korstågsliknande verksamhet för att rensa ut all den villfarelse som man anser att det finns gott om i samhället. Man kan formulera saken på följande sätt: föreningen Vetenskap och Folkbildning fungerar som en självutnämnd ”moraliserande städfirma” i den akademiska världen. Från sitt höga vaktorn spejar man oförtröttligt ut över all forskningsverksamhet som bedrivs för att se till att allt går rätt till. Om minsta tendens till oliktänkande upptäcks, rycker man hjältemodigt ut och bekämpar den usla ”fienden” med alla till buds stående medel och upprättar den vetenskapliga moralen. För tänk om dessa usla fiender (forskare) skulle få sprida sina irrläror till andra, intet ont anande forskare, hu! Man vågar knappt tänka tanken. Nej, det gäller att hålla det vetenskapliga tänkandet rent.

Vem bedriver pseudovetenskap?

Ordet *pseudo* är grekiska och betyder *ljugande, bedräglig*. Mot bakgrund av den verksamhet som Vetenskap och Folkbildning håller på med kan man undra var gränsen mellan vetenskap och pseudovetenskap egentligen går. Det är tydligen så att man kan hitta pseudovetenskap överallt, om man bara tittar riktigt ordentligt. När Jerkert i november 2001 ställde frågor till mig om min avhandling sade han inte ett ord om att han var redaktionsmedlem på en tidskrift som jagade "folkförvillare", eller att han hade för avsikt att skriva en artikel om min forskning. Det enda han uppgav var att han hade läst en mycket kritisk artikel av Peter Kresten om min avhandling i tidskriften *Fornvännen*. Jerkert tog till sig Krestens "kritik" med hull och hår och detta formade Jerkerts uppfattning om Testhammarmetoden. I efterhand förstår jag att det inte spelade någon roll vad jag svarade på hans frågor, för han hade redan sin åsikt fix och färdig: jag var en "ond vetenskapsman" som hotade den rena och fina forskarvärlden! I serietidningen *Stålmannen* förekommer en "ond vetenskapsman" som heter Lex Luthor och som har vikt sitt liv och sin vetenskap åt att skada mänskligheten. Som tur är finns ju *Stålmannen* som håller denna kriminella forskare i schack. Men man behöver ju inte vara *Stålmannen* för att hålla efter "brottslig forskning", det finns ju andra metoder. Tidskriften *Folkvett* agerade polis, åklagare och domare och bestämde att min forskning var att betrakta som pseudovetenskap. Jag finner denna situation mycket märklig eftersom jag varken åberopar gamla asagudar, troll eller älvor i min forskning. Inte heller använder jag mig av slagruta, trollstavar eller magiska pinnar i mitt arbete.

Men har man väl blivit utsedd till måltavla för "vetenskapens terroristjägare" så har man inte så mycket att säga till om.

Jerkert – motsägelsernas mästare

"För att skapa en dialog måste man ta sig dit där den andre är" har Sokrates sagt. Den debatt om Testhammarmetoden som Jerkert startade präglas av raka motsatsen, nämligen en monolog från hans sida. Han har oförtröttligt upprepat att jag inte på en enda punkt besvarat hans "kritik". De två motartiklar och ett antal e-postbrev som jag skrivit till honom och bemött hans tvärsäkra förkastande av metoden räknas uppenbarligen inte. Det är väl helt enkelt så att Jerkert anser att hans fördömande av Testhammarmetoden (Richard Meurman och statistiken, *Folkvett* 2002a) är så välgrundat och välformulerat att något bemötande från min sida inte behövs. Detta är ett märkligt sätt att föra en debatt. Det påminner om Första världskriget när tyskarna strax efter krigsutbrottet 1914 lät tillverka medaljer till minne av erövringen av Paris, som man ansåg bara var en tidsfråga. Som bekant fick tyskarna aldrig någon användning av de där medaljerna. För att överföra det hela till svenska förhållanden brukar man säga att man inte skall dela skinnet förrän björnen är skjuten. Naturligtvis besvarade jag Jerkerts aggressiva påhopp. Som ovan anförts är det så att om man tiger så samtycker man, och det fanns inte minsta anledning att göra det från min sida. Jerkerts sätt att argumentera består i att å ena sidan kasta ur sig hätska och ogrundade anklagelser, och å andra sidan formulera märkliga motsägelser som han sedan trasslar in sig i.

Den mest underliga omständigheten är att han erkänner sig ha fel beträffande metodens kalibreringsskala, för att sedan åter hävda att alla hans kritik kvarstår. "Jag kritiserade Meurman för att använda en oortodox metod att bedöma punkters avvikelser från en linje. Här har jag blivit uppmärksam på ett misstag från min sida. (...) Meurmans metod, att jämföra linjens inversa lutning med inversen av lutningen av linjer dragna från origo till punkterna - är inte så

förkastligt som jag först hävdade. På denna enda punkt finner jag anledning att mildra min kritik ”(Jerkert 2002b: 2-3).

Det märkliga och förvånande i detta uttalande från Jerkert är att ”denna enda punkt”, det vill säga, kalibreringsskalan, ju utgör själva kärnan i hela dateringsmetoden! I och med att Jerkert backar i denna fråga har han ju erkänt att Testhammarmetoden fungerar! Trots att Jerkert retirerat i den viktigaste av sakfrågorna, vägrar han inse vidden av det han skrivit. I den inledande sammanfattningen av hans nästa svar på min artikel (Jerkert 2002c:1) framhåller Jerkert ”Richard Meurman bemöter varken den statistiska eller geologiska kritiken på en enda punkt”. Artikeln i övrigt är i stort sett bara en upprepning av hans tidigare ”vetenskapliga slutsatser” med den skillnaden att han nu förskjuter tyngdpunkten i sin kritik till de geologiska sakfrågorna. Jerkert återopade i sin första artikel geologen Runo Löfvendahl på Riksantikvarieämbetet: ”Han (Löfvendahl) framhåller att vittring är ett mångfasetterat begrepp, som inbegriper bl.a. kemisk vittring (...) Möjligen, anser Löfvendahl, kan vittringen betraktas som approximativt linjär i kanske några hundra år(beroende på bergart och yttre omständigheter). Därefter är vittringen mera episodisk med rena materialförluster pga. frys- och töcykler, saltsprängning eller större temperaturvariationer. Det är dock extra svårt att säga något allmängiltigt om vittringsbeteendet i en så speciell miljö som en gruva.”(Jerkert 2002a:8).

I min avhandling skriver jag följande om vittring: ”Eftersom alla bergarter har inneboende svagheter bildas med tiden större och mindre sprickor som vidgas genom frostsprängning. Sönderfallet av bergytan pågår således på två plan, dels är det en kemisk process som ytvittring dels en ett mekaniskt sönderfall genom sprickbildning. Ibland släpper hela flak av en bergsyta och därmed uppstår en, om inte alldeles, färsk yta i ett gruvhål.” (Meurman 2000:78). Löfvendahl uppgav att vittringen kunde vara approximativt linjär i kanske några hundra år. Testhammarmetodens kalibreringsskala omfattar 500 kalenderår utifrån historiskt daterade mätpunkter i Sala bergslag (Meurman 2000:67-73). Jerkert påstår att jag struntar i Löfvendahls kommentarer: ”Om den geologiska kritiken är berättigad finns knappast någon räddning för Meurmans metod. Meurman kommenterar inte den geologiska kritiken i sin replik.”(Jerkert 2000b:3). Jerkert påstår att han noga läst min avhandling. Att så inte är fallet visar det här anförda exemplet. Om Jerkert verkligen *hade* läst avhandlingen med den noggrannhet som han berömmar sig av, hade han upptäckt att min och Löfvendahls uppfattning om vittringsproblemet stämmer väl överens. Jag har således redan behandlat dessa geologiska aspekter i min avhandling.

Det skulle kunna vara nog med dessa exempel på den inkonsekvens och de motsägelser som kännetecknar Jerkerts debatteknik, men det finns tyvärr ännu grövre klavertramp från hans sida.

När Jerkert inser att hans ”argument” inte fungerar som han tänkt sig, går han tillbaka till sin utgångspunkt, nämligen att jag är en ”ond vetenskapsman” som vill sprida villfarelse i forskarvärlden. ”Om Meurmans metod faktiskt är felaktig, hur skall man då förklara hans många till synes lyckade dateringar? Det enda alternativet är han (troligen undermedvetet) låtit sig påverkas av förutfattade meningar. Användningen av hemmagjorda statistiska metoder kan också spela en viss roll”(Jerkert 2002c:3). Vilken grandios slutledningsförmåga!

Detta argument låter som den gamla förklaringsmyten om månens avtagande fas, nämligen att månen är gjord av ost och äts upp av möss!

Verkligheten ser naturligtvis annorlunda ut. Om man utgår från Jerkerts resonemang, så skulle jag således bara ha haft *tur* när jag fick fram dateringar som stämde väl överens med historiska uppgifter. Det finns dock vissa kriterier när det gäller tur och slumpmässighet.

Om någon vinner högsta vinsten på Lotto, så har han haft tur. Om samme person vinner igen så har han haft en fantastisk tur. Vinner samme person en tredje gång så verkar det uppgjort, det finns ett system i det hela. Ett annat exempel: blixten slår aldrig ner två gånger på samma ställe. Om blixten mot förmodan skulle slå ner upprepade gånger på samma ställe, måste det finnas något som gör att så sker. Denna omständighet kan man undersöka med vetenskapliga metoder och därigenom förklara varför blixten slår ner på just det stället.

På samma sätt förhåller det sig med Testhammarmetoden. Om man genom provtagning (differenstest) visar att det finns ett samband mellan vittringsgraden i ett gruvhål och den historiskt dokumenterade åldern, således – ju större vittring, desto äldre gruvhål och vice versa – *indikerar detta att vittringshastigheten är relativt linjär mot tiden!* Hur linjärt förhållandet vittringshastighet – tid är, undersöks genom att ta fram ett antal historiskt daterade punkter (från början 4 stycken) under en så lång tidsrymd som möjligt, i de första undersökningarna omkring 400 kalenderår (Meurman 2002a:3). Dessa punkter förbands med en trendlinje, som inte visade någon tendens att böja av inom den givna tidsramen. Om den hade gjort det, skulle detta också ha inneburit att vittringsprocessen var okontrollerbar, vilket i sin tur hade betytt att Testhammarmetoden inte hade varit användbar. När förhållandet relativt stabil vittringsgrad – historiskt daterade punkter, fastslagits, kunde man räkna ut den tidskoefficient (bergartsmultiplikator, Bm.) som styr processen. För finkorniga bergarter som dolomit, kalksten och leptiter fastställdes Bm. till cirka 18 kalenderår. När arbetet fortskred kunde två historiskt exakt daterade punkter, år 1686 och 1623, geografiskt fixeras, och tillsammans med nollpunkten år 2000 (origo) kunde en trendlinje upprättas. Bm. fastställdes till 17,985 kalenderår, vilket avrundades uppåt till 18 kalenderår (Meurman 2000:70-73). I den första kalibreringsskalan fanns 18 historiska punkter, som efter avhandlingens framläggande utökats till 30 punkter under 500 kalenderår. Avvikelsen mellan trendlinjen och de historiska punkterna har fastställts till +/- 20 kalenderår (Meurman 2002:6). Testhammaren mäter således ett fysiskt/geologiskt förhållande som går att vetenskapligt registrera, där testvärdena ger ett mått på bergytans hållfasthet, vilket motsvarar vittringsgraden. När denna vittringshastighet ställs mot historiskt daterade uppgifter kan en kalibreringsskala upprättas och där med kan relativa dateringar på bearbetade stenytor göras.

Att mina dateringar skulle bero på ”förutfattade meningar” stupar på sin egen orimlighet.

Blindtest – för den som inte vill se?

Det bästa sättet att ta reda på om en naturvetenskaplig mätmetod fungerar är att utföra ett fysiskt kontrolltest. Jerkert föreslog redan i sin första artikel: ”Om möjligt vore det också bra med en blindtestning av hammaren, dvs, åldersbestämning där det finns en historiskt fastslagen ålder som handhavaren inte känner till.” (Jerkert 2002a:9). Denna synpunkt följdes dock inte upp under den fortsatta debatten, vilket är märkligt med tanke på att det i princip är det bästa sättet att undersöka en methods pålitlighet. En annan märklig omständighet är att inte Jerkert själv, den pådrivande kritikern, föreslog att ett ”test av Testhammaren” skulle utföras i praktiken. Eftersom jag inte har något att dölja när det gäller Testhammarmetoden, skickade jag en inbjudan till Jerkert att vara med och se hur en provtagning gick till (Meurman 2002c). Jerkert svarade att han inte var intresserad av att medverka vid en provtagning, men om man däremot kunde arrangera ett strikt blindtest skulle saken komma i ett helt annat läge. Frågan var, enligt Jerkert om jag var intresserad av ett blindtest (Jerkert 2002d). Jag svarade att jag naturligtvis var intresserad av ett blindtest, och förutsättningen var att Jerkert skulle lägga upp riktlinjerna för ett sådant test (Meurman 2002c). När sedan Jerkert återkom i frågan, menade han att det hela var betydligt svårare än han hade tänkt sig och han behövde mer tid på sig.

han var dock noga med att påpeka att bevisbördan låg på mig och inte på honom: ”Bevisbördan ligger alltid på den som påstår fantastiska saker som motsäger etablerad kunskap.” (Jerkert 2002f). Eftersom min avhandling blivit godkänd vid Uppsala universitet så är den etablerad kunskap, men sådana petitesser bryr sig Jerkert inte om. Slutligen kom i alla fall Jerkert fram till att ett blindtest egentligen inte var nödvändigt eftersom det i alla fall inte kunde bevisa om Testhammarmetoden fungerade eller ej. Därmed tyckte han också att vi inte hade så mycket mera att säga varandra. (Jerkert 2002h).

Jag svarade att hans agerande bara kunde tolkas på ett enda sätt: *att han hade kapitulerat i Testhammarfrågan och nu gav upp!* Därvid påpekade jag också att han, som god vetenskapsman, nu måste skriva en artikel där han erkände att Testhammarmetoden fungerade. (Meurman 2002g). Jerkert svarade, med sedvanlig kaxighet, att han inte alls hade gett upp, och han tänkte definitivt inte skriva någon artikel om sitt nederlag. (Jerkert 2002i).

Därmed borde denna debatt ha varit slut, eftersom Jerkert förkastat den enda möjlighet han haft att på ort och ställe kontrollera om Testhammarmetoden fungerade eller ej.

Eftersom Jerkert ansåg att frågan var utagerad blev jag faktiskt förvånad när han skickade mig ytterligare en artikel i Testhammarfrågan: ”Går det att blindtesta Schmidthammarens dateringsförmåga?”. Redan i sin inledande sammanfattning ser Jerkert till att helgardera sig: ”Möjligheterna att med Richard Meurman genomföra ett blindtest av Schmidthammarens dateringsförmåga diskuteras. Slutsatsen är att det förefaller omöjligt och dessutom onödigt att genomföra ett sådant test.” (Jerkert 2003a). Artikeln är en enda lång uppvisning i svepskäl, undanflykter, motsägelser och andra sedvanliga förvirrande ingredienser i Jerkerts ”pseudo-kritik”, och har därigenom ett visst underhållningsvärde. Den är ytterligare ett exempel på att Jerkert har gett sig in på ett ämnesområde där han har skrämmande dåliga kunskaper. Det sägs för säkerhets skull också i Jerkerts inledning: ”Det är redan ställt utom tvivel att Schmidthammarmetoden – om den alls fungerar – inte har den precision som Meurman hävdar.” (Jerkert 2003a:1). Jerkerts sätt att utforma riktlinjerna för ett blindtest påminner mycket om ”vattenprovet” som användes under häxprocesserna under 1600-talet. Om den utpekade häxan kastas i vattnet och sjunker, det vill säga drunknar, så är det beviset på att hon är en häxa. Om hon däremot flyter, så är det också bevis på att hon är en häxa, och då skall hon brännas på bål!

Kontrolltest av publicerade dateringsresultat istället för ”blindtest”

När jag föreslog ett test av Testhammaren utgick jag naturligtvis ifrån att det var fråga om ett kontrolltest av en eller ett par av de historiska punkter vid Sala gruva som jag har daterat. Ett sådant kontrolltest är mycket enkelt att utföra. Jerkert, och helst någon annan objektiv person, utför differenstestet med Testhammaren på precis samma sätt som jag har gjort och beskrivit i avhandlingen. Testet görs lämpligtvis på samma ställe i Stens botten där jag tagit de slagvärden som utgör underlaget för den historiskt daterade punkten år 1623 (Meurman 2000: 68-73). För att göra testet mera omfattande testas och punkterna Christinaschaktets spelhussänkning år 1660 och Pihls sänkning år 1848 (Meurman 2000: 61-65). Eftersom värdena till de angivna dateringspunkterna finns publicerade i avhandlingen föreligger ingen risk, som Jerkert förutsätter, att det kan förekomma någon manipulation med testvärdena.

På detta sätt skall ett test utföras. Jerkert, som uppenbarligen varken vill eller kan förstå hur ett test skall läggas upp drar som vanligt till med en massa svepskäl och konstigheter för att visa hur svårt det skulle vara att genomföra ett test. Bland annat säger han att om man skulle

använda lösa stenblock, vilket han själv föreslagit (Jerkert 2002g): ”Att frakta så mycket sten till Sala från en annan gruva torde vara praktiskt ogörligt.” (Jerkert 2002k:1). Naturligtvis är det ogörligt, och fullständigt idiotiskt. Det är märkligt att inte Jerkert också föreslår att hela Sala silvergruva skall flyttas till KTH i Stockholm för att göra blindtestet där! Det verkar som om Jerkert tror att Testhammaren är någon slags slagruta eller trollstav. Det skulle ju så fall förklara varför han vägrar att hålla i Testhammaren och utföra ett kontrolltest. Kanske tror han att det är farligt att hålla i instrumentet, att det sänder ut dåliga energier eller farliga strålar, eller att man riskerar att strålas upp till ett flygande tefat.

Debatten om Testhammarmetoden i anekdotform

Jag marknadsför en ny bilmodell som har en hel del speciella egenskaper. Den nya modellen har namnet ”Hammer 2000”. I en tidning publicerar jag tekniska uppgifter om den nya biltypen och visar att den är terränggående och är bra på att ta sig fram på sådan mark där andra biltyper tidigare inte kunnat ta sig fram. ”Hammer 2000” har testats av ledande bile experter i landet och de har godkänt den. Men nu dyker en annan ”expert” upp på scenen, J.J., stjärnreporter på tidskriften ”Bondförnuft”, och påstår ursinnigt att ”Hammer 2000” är en bluff! J.J. har nämligen, genom att bara titta på bilden av bilen i tidningen, kommit fram till att ”Hammer 2000” inte alls fungerar på det sätt som jag har redogjort för. Jag ifrågasätter J.J:s sakkunskap på området, och det visar sig då att han egentligen inte begriper sig på bilar överhuvudtaget. Men trots detta fortsätter J.J. att hävda att ”Hammer 2000” är en bluff och att jag är en durkdriven bilskojare som försöker lura intet ont anande köpare. För att visa att bilen verkligen fungerar på det sätt som jag redovisat bjuder jag nu in J.J. för att provköra bilen. J.J. svarar att han inte är intresserad av en provkörning eftersom detta, enligt honom ändå inte kan bevisa att bilen går att köra. Att J.J. skall provköra bilen kan knappast betraktas som någon orimlig begäran från min sida. J.J. står dock fast vid sin åsikt och hävdar nu dessutom att det är omöjligt att genomföra en provkörning eftersom det föreligger en överhängande risk att jag skall manipulera med körtestet. Dessutom hävdar J.J. att han redan från första början visste att jag bluffade och därför anser han nu det helt onödigt att göra någon form av körtest. eftersom ”Hammer 2000” inte går att köra överhuvudtaget!

Avslutning/Slutkommentar

Debatten om den nya dateringsmetoden för gruvor och stenbrott – Testhammarmetoden – mellan metodens uppfinnare fil. dr. i arkeologi Richard Meurman, Sala, och studenten vid KTH i Stockholm Jesper Jerkert, kan sammanfattas på följande sätt. Jerkert har i ett par artiklar i tidskriften Folkvett och ett antal E-postbrev till R. Meurman påstått att Testhammarmetoden inte fungerar, det vill säga, att det inte går att göra pålitliga, relativa dateringar av gruvor och stenbrott med instrumentet Schmidts Testhammare. Jerkert har dock tagit tillbaka sin kritik när det gäller metodens kärnfråga, nämligen kalibreringsskalan, som bygger på historiskt kontrollerbara uppgifter om gruvverksamheten i Sala silvergruva. Trots att Jerkert backat i en av de viktigaste sakfrågorna, har han ändå framhållit i sin kritik. Hans enda argument är att de i Meurmans avhandling publicerade dateringsresultaten från Sala, som överensstämmer med historiska fakta, enbart har styrts av Meurmans ”förutfattade mening” om gruvans ålder.

Meurman har besvarat Jerkerts kritik i ett par artiklar i den elektroniska utgåvan av Folkvett, och i ett antal e-postbrev till J. Jerkert. Påstående att dateringsresultaten styrts av ”förutfattade

meningar” inte är något vetenskapligt argument, utan är framsprunget ur Jerkerts och redaktionen för Folkvetts åsikt att Meurmans är att betrakta som pseudovetenskap. Denna åsikt har sitt ursprung i en starkt kritisk artikel om Testhammarmetoden av Peter Kresten i tidskriften Fornvännen. Trots att både Kresten och Jerkert dömer ut Testhammarmetoden fullständigt, har ingen av dem begärt att få göra ett kontrolltest, av de i avhandlingen publicerade historiska dateringarna. Meurman har inbjudit Jerkert att göra ett blindtest/kontrolltest i Sala silvergruva under exakt samma förutsättningar som alla andra testhammardateringar gjorts. Jerkert har avböjt att medverka i ett blindtest/kontrolltest, med motiveringen att det är både onödigt och omöjligt att genomföra något test av Testhammarmetoden. Jerkert anser att debatten härmed är avslutad för hans del.

I en tvist av detta slag är det bästa sättet att komma till en slutsats att göra en objektiv kontrolltest av de publicerade historiska dateringarna. Så länge ett sådant test inte kommit till stånd kan debatten inte anses vara avslutad.

Referenser

Jerkert J. 2002a: ”Richard Meurman och statistiken”
Folkvett
Stockholm

Jerkert J. 2002b: ”Svarsreplik till Richard Meurman”
Folkvett
Stockholm

Jerkert J. 2002c: ”Svarsreplik till Richard Meurman”
Folkvett
Stockholm

<i>Jerkert J.</i>	2002d:	e-post till Richard Meurman	24/8
”-	2002e:	”-	2/9
”-	2002f:	”-	11/9
”-	2002g:	”-	24/9
”-	2002h:	”-	13/11
”-	2002i:	”-	28/11
”-	2002j:	”-	6/12

Jerkert J. 2003a: ”Går det att blindtesta Schmidthammarens dateringsförmåga?”
Folkvett
Stockholm

Kresten P. 2001: ”Recension av Silverberg i Järnbärrarland – bergshanteringens begynnelse i ljuset av Schmidt Testhammardateringar av Richard Meurman”
Fornvännen 2/2001 s. 140-142
Stockholm

Meurman R. 1995: Medeltida Salasilver-Schmidt Testhammare som dateringsinstrument
CD-uppsats, institutionen för arkeologi och antik historia – Uppsala universitet
Uppsala

Meurman R. 2000: Silverberg i Järnbärrarland – bergshanteringens begynnelse i ljuset av Schmidt Testhammardateringar
 Doktorsavhandling, institutionen för arkeologi och antik historia – Uppsala universitet
 Uppsala

Meurman R. 2002a: ”Svarsreplik till Jesper Jerkert”
 Folkvett – den elektroniska utgåvan
 Stockholm

Meurman R. 2002b: ”Svarsreplik 2 till Jesper Jerkert”
 Folkvett – den elektroniska utgåvan
 Stockholm

<i>Meurman R.</i> 2002c:	e-post till Jesper Jerkert	21/8
”-	2002d: ”-	28/8
”-	2002e: ”-	6/9
”-	2002f: ”-	25/10
”-	2002g: ”-	21/11
”-	2002h: ”-	2/12